

Wetsevolutie (periode eind 1960 tot heden)

De bezorgdheid met betrekking tot de bescherming van personen in verband met het geautomatiseerd gebruik van hun persoonsgegevens heeft rond de jaren **1970** in verschillende lidstaten een wetgevend proces op gang gebracht, waarmee werd beoogd regels op te leggen en beperkingen in te stellen aan zulk gebruik.

Ook in ons land kwam dat proces op gang. Zie bv. het wetsvoorstel tot bescherming van de privacy van Baert, Jorissen, Bouwens en Vanhaegendoren dat op **7 oktober 1969** in de Senaat werd ingediend. Daarin werd voorgesteld om op apparatuur voor het af luisteren, bespieden en registreren een wapenvergunning te eisen.

In **1976** werd door de toenmalige minister van Justitie dan een eerste wetsontwerp over deze materie ingediend in het Parlement.

Ook daarna volgden nog wetsvoorstellen en (voor)ontwerpen van wet inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. gegevensverwerking, maar al deze initiatieven zouden niet leiden tot enige wetgeving.

Het uitblijven van een algemene wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer belette niet dat er specifieke reglementering werd opgesteld met bepalingen betreffende de bescherming van persoonsgegevens met een beperkt toepassingsgebied, bv. het koninklijk besluit nr. 141 van **30 december 1982 tot oprichting van een databank betreffende de personeelsleden van de overheidssector. Lange tijd bleef de wet van **8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen** het belangrijkste wetgevend instrument in België wat de bescherming van persoonsgegevens betreft. Het zijn overigens deze wetteksten die de Raadgevende Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer in het leven riepen bij het Ministerie van Justitie.**

De wet van **15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid** was dan weer de eerste Belgische wet die in de sociale sector op vrij precieze wijze de plichten van de houders van verwerkingen en de rechten van de geregistreerden vastlegde in het licht van de vrijwaring van hun persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens. Door deze wet werd de vroegere Raadgevende Commissie afgeschaft en de eigenlijke Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer opgericht. Vermeldenswaard is ook dat er een specifiek controleorgaan werd opgericht in het kader van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid: het Toezichtscomité Sociale zekerheid.

Bij wet van **17 juni 1991** werd het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa van **28 januari 1981** over de bescherming van personen bij de automatische verwerking van persoonsgegevens door België geratificeerd. De ratificatie van dat verdrag verplichtte België ertoe om een wetgeving over deze materie uit te vaardigen en toe te passen. Een gelijkaardig engagement had België ook aangegaan door de ratificatie van de overeenkomst ter uitvoering van het akkoord van Schengen van **14 juni 1985** bij de wet van **18 maart 1993**.

Het wetsontwerp ingediend op **6 mei 1991** in het Parlement op initiatief van de toenmalige Minister van Justitie Wathélet leidde tot een wet met algemene draagwijdte inzake eerbiediging van de privacy bij gegevensverwerking. Deze wet werd op **18 maart 1993** in het Staatsblad gepubliceerd en heette voluit

de wet van **8 december 1992** *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens*. De door de Kruispuntbankwet opgerichte Commissie wordt door deze nieuwe wet behouden.

Op **1 april 1993** traden de eerste bepalingen van deze wet in voege. Zie ter zake het KB nr. 1 van **28 februari 1993** uitgevaardigd in uitvoering van deze wet. Deze wet diende echter pas in **1996** volledig toegepast te worden voor al haar bepalingen en op alle verwerkingen, ook deze die reeds bestonden vooraleer de wet in werking trad.

Inmiddels hadden op **24 oktober 1995** het Europees Parlement en de Raad een Richtlijn uitgevaardigd betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Deze richtlijn gaf als uiterste datum van omzetting in de interne rechtsorde **25 oktober 1998** op.

Om aan houders van bestanden met persoonsgegevens geen gedragslijn te moeten opleggen die reeds op korte termijn opnieuw gewijzigd zou moeten worden, werd er gekozen om de principes van de Europese Richtlijn reeds zoveel als mogelijk te respecteren op het vlak van te nemen reglementaire besluiten in uitvoering van de wet van 8 december 1992. In totaal worden tussen **1993 en 1996** een 15-tal uitvoeringsbesluiten gepubliceerd.

Op **11 december 1998** werd dan de wet tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 *van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens* uitgevaardigd.

Op **2 maart 1999** werd deze omzettingswet gepubliceerd in het Staatsblad, maar het was wachten op een uitvoeringsbesluit om te weten wanneer die omzettingswet in werking ging treden.

Het K.B. ter zake werd uitgevaardigd op **13 februari 2001**, gepubliceerd in het Staatsblad van **13 maart 2001** en trad dus, samen met de wet, in voege op **1 september 2001**. Meteen hief het alle eerder uitgevaardigde uitvoeringsbesluiten bij de oude privacywet op.

Ingevolge deze Richtlijn werden belangrijke inhoudelijke aanpassingen aan de privacywet van 1992 doorgevoerd. Het belangrijkste verschil betrof het uitgangspunt ten aanzien van de rechtmatigheid van de verwerking. Terwijl de oorspronkelijke wet in principe uitging van de toelaatbaarheid van de verwerking van persoonsgegevens, tenzij indien het gevoelige of gerechtelijke gegevens betreft, en op basis van dat uitgangspunt een aantal regels oplegt, vertrok de Europese richtlijn van het standpunt dat een verwerking van persoonsgegevens niet toegelaten was, tenzij in bepaalde gevallen die limitatief in artikel 7 van de Richtlijn werden vermeld.

Een nieuwe mijlpaal op het gebied van algemeen Belgisch gegevensbeschermingsrecht vormde de wet van **26 februari 2003**, die zowel de wet van 8 december 1992 als de Kruispuntbankwet wijzigde. De Commissie werd ingesteld bij de Kamer van volksvertegenwoordigers. Deze institutionele inbedding bij de wetgevende macht versterkte nog de onafhankelijke positie van de Commissie. De bevoegdheidsuitbreiding die deze wet toebedeelde aan de Commissie was ronduit revolutionair. De Commissie kreeg eigenlijk een centraliserende rol in alles wat met gegevenstransfers uit overheidsbronnen te maken. Dit gebeurde door de inclusie van het bestaande Toezichtcomité Sociale zekerheid en de oprichting van nieuwe sectorale comités in haar schoot. Deze comités dienden, elk in een

bepaalde overheidssector of overheidsniveau, op bindende wijze te beslissen over de mededeling van persoonsgegevens uit de betrokken sector of niveau.

De voorlopig laatste etappe in de wetsevolutie inzake algemene dataprotectie is de publicatie door de Europese Commissie op **25 januari 2010** van een voorstel voor de herziening van de, in haar ogen verouderde, Europese Privacyrichtlijn 95/46. Dit voorstel zal, als het wordt aangenomen, een aantal ingrijpende wijzigingen met zich meebrengen op het vlak van privacy en gegevensverwerking, om te beginnen op het vlak van de keuze van het rechtsinstrument zelf: een verordening die rechtstreeks van toepassing zal zijn op alle EU-lidstaten. Dit verschilt van de huidige situatie waarbij de Europese regelgeving in elke EU-lidstaat apart is geïmplementeerd geworden. Een advies van de Commissie over dit voorstel wordt eerstdaags verwacht.

Rechtspraak van de (Raadgevende) Commissie (periode 1984 tot heden)

De Raadgevende Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, ingesteld bij het Ministerie van Justitie, vergaderde voor het eerst op **2 mei 1984**.

Vijf jaar later had deze Raadgevende Commissie een kleine 100 adviezen uitgebracht. Het ging daarbij vooral over aanvragen gestoeld op de Rijksregisterwet en waarbij door overheden en instellingen van sociale zekerheid werd verzocht tot een toegang tot het Rijksregister en het gebruik van het identificatienummer ervan.

Een blik in de achteruitkijkspiegel leert dat de Raadgevende Commissie er ter zake zeer strikte opvattingen op nahield en een zo ruim mogelijke bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de gegevenssubjecten wou bewerkstelligen, ongeacht de belangen van de houders van bestanden en ongeacht de mogelijkheden en opportuniteiten welke de oprukkende informatiseringstechnologie begon te bieden op het vlak van rationalisering en optimalisering van bedrijfs- en beheersprocessen.

Haar rechtspraak getuigde meer in het algemeen van een pessimistische en zelfs verbiedende opstelling ten aanzien van de aanwending van de technieken van geautomatiseerd informatiebeheer. Zo kon een duidelijke weerstand tegen het gebruik van een uniform identificatienummer worden onderkend uit angst voor de mogelijkheid tot interconnectie van bestanden.

Achteraf bekeken is deze restrictieve houding nochtans te verklaren. Deze raadgevende Commissie diende immers als prille instelling standpunten in te nemen over de opmars van informatica bij dataverwerking (zonder hiermee evenwel voldoende vertrouwd te zijn) en over deelaspecten van gegevensbeschermingsrecht (zonder definitief inzicht te hebben op het grotere geheel, bij gebrek aan een algemene kaderreglementering inzake privacybescherming in België).

Op 7 januari 1992 had dan de eerste vergadering plaats van de eigenlijke Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, die de vroegere Raadgevende Commissie verving.

Hoewel ook deze Commissie nog tot **1996** diende te werken zonder te beschikken over een volledig toepasselijke transversale privacywet, was zij inmiddels wel meer vertrouwd met de informatica en de verwerking van geïnformateerde gegevens, daagde het besef dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer niet kon worden nagestreefd door het weren van moderne technieken en methoden van informatiebeheer en verwerking (die hoe dan ook verder hun intrede zouden blijven doen in alle maatschappelijke sectoren), en milderde derhalve de overgevoeligheid voor privacy.

De strikt legalistische benadering ruimde dus plaats voor een beleidsmatige benadering en in haar adviserende rol streefde de Commissie ernaar een billijk evenwicht tot stand te brengen tussen de vereisten van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en die van een goed georganiseerd bestuurlijk, economisch en sociaal bestel.

Een verklaring voor die evoluerende rechtspraak van de Commissie zeker op het einde van de 20ste eeuw moet tevens gezocht worden in de wijzigende tijdsgeest waarin de Commissie als collegiaal orgaan diende op te treden. Meer en meer burgers en ondernemingen verwachtten een dienende, dynamische en professionele openbare dienstverlening. De Kruispuntbank voor de sociale zekerheid, op dat moment reeds zowat 10 jaar motor voor administratieve vereenvoudiging en e-government in de sociale sector, begon meer en meer model te staan om ook in andere sectoren de elektronische openbare dienstverlening en gegevensuitwisseling te gaan optimaliseren, zonder daarbij het respect van de persoonlijke levenssfeer en informatieveiligheid uit het oog te verliezen. Andere initiatieven, zoals onder meer de oprichting van de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging in 1998 en Fedict in 2001 knoopten naadloos aan bij deze evolutie en de sterkere voeling met het werkveld en de realiteit van de gegevensverwerking vertaalde zich ook in de adviespraktijk van de Commissie.

Deze beleidsmatige aanpak zou culmineren met de komst van de wet van **26 februari 2003** die de oprichting voorzag van zgn. sectorale comités in de schoot van de Commissie. Deze comités werden wettelijk belast om de transfer van persoonsgegevens uit overheidsbronnen formeel goed of af te keuren via bindende normatieve beslissingen. Deze beleidsruimte in hoofde van sectorale comités werd zelfs uitdrukkelijk erkend in een aantal specifieke wetsbepalingen, zoals bijvoorbeeld artikel 5 van de Rijksregisterwet, zoals gewijzigd door de wet van **26 maart 2003**. Op basis van dit artikel kan het sectoraal comité van het Rijksregister een machtiging toestaan aan een aanvrager om toegang te verkrijgen tot het Rijksregisterbestand of het identificatienummer ervan te gebruiken, niet alleen voor het vervullen van de opdrachten van algemeen belang die hem zijn toevertrouwd door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie, maar ook voor de opdrachten die door het comité zelf uitdrukkelijk als zodanig worden erkend. Dit artikel laat dus duidelijk discretionaire bevoegdheid toe in hoofde van het sectoraal comité van het Rijksregister. Komende bijzondere wetgeving, meer bepaald artikel 18 van de wet van **19 mei 2010 houdende oprichting van de Kruispuntbank van de voertuigen**, voorziet eveneens uitdrukkelijk een dergelijke rol voor het sectoraal comité federale overheid.